

Žabohod! Posvet o naravovarstveni problematiki dvoživk in cest

Besedilo: Anamarija Žagar, Daniela Vlačič in Maja Sopotnik

Danes moramo v vsakdanjem življenju prepotovati krajše ali daljše razdalje. V večini primerov za to uporabljamo ceste, zato je naše okolje preprejeno z bolj ali manj gosto mrežo cest. Ceste za populacije prostoživečih živali lahko predstavljajo nov življenjski prostor, ob katerem na primer ustvarijo nov gozdni rob, v večini primerov pa jim predstavljajo oviro. Večina pri nas živečih vrst dvoživk v času svojega življenja opravi več selitev med različnimi sezonskimi življenjskimi prostori, na katerih jim ceste predstavljajo oviro, ki jo morajo prečkati. Takšne selitve so pogoste, ko se v spomladanskem času živali selijo iz prezimovališč proti mrestiščem, kasneje iz mrestišč v gozd ter jeseni iz gozda na mesta, kjer prezimujejo. Vsako leto pod kolesi motornih vozil pogine ogromno število dvoživk, tudi v Sloveniji, kjer je takšnih odsekov – črnih točk – po zdajšnjem poznavanju več kot 1.500. Pri izgradnji novih cest morajo biti tako upoštevani določeni ukrepi, ki zagotavljajo zmanjšanje poveza dvoživk na mestih črnih točk. V primeru že obstoječih cest žal opažamo, da učinkovitih ukrepov za ustrezno sanacijo črnih točk zaenkrat še ni. Ker pa obstaja zavedanje o problematiki množičnih povozov dvoživk v določenih lokalnih skupnostih in med naravovarstveniki, se v naši državi vsako leto samoorganizira precej lokalnih pobud, ki na različne načine, po navadi s pomočjo prostovoljcev, pred kolesi rešijo veliko število dvoživk. A to so le kratkoročne rešitve.

S problematiko dvoživk in cest na območju Mestne občine Ljubljana se v preteklih letih aktivno spopadamo tudi v Herpetološkem društvu – *Societas herpetologica slovenica*. Že od leta 2008 organiziramo in vodimo na Večni poti v Ljubljani akcijo prenašanja dvoživk preko ceste s pomočjo prostovoljcev. Tovrstno akcijo smo uvedli tudi v Mariboru, kjer poteka od leta 2010, prav tako pa smo priskočili na pomoč na drugih koncih Slovenije, kjer potekajo sorodne akcije. Izvedene akcije so vsakič naletele na pozitivne odzive, tako da

Logotip projekta Žabohod! smo natisnili na priponke in terenske kape, ki so namenjene opozarjanju na problematiko množičnih povozov dvoživk na cestah. (slika: Barbara Janota)

pri prenašanju dvoživk iz leta v leto sodeluje vse več prostovoljcev. Vsako leto se na nas obračajo različni posamezniki ali skupine, ki bi želeli organizirati podobno akcijo na drugih lokacijah, zato smo leta 2010 uvedli telefonsko linijo, imenovano Žabofon (telefonska številka 040 721 794). Preko linije po svojih zmožnostih posameznikom in organizacijam nudimo svetovanje in pomoč pri organiziranju tovrstnih akcij.

V letu 2014 smo se odločili, da naredimo na tem področju korak naprej. Tako smo na razpis MOL uspešno prijaviли projekt »Žabohod! Posvet o naravovarstveni problematiki dvoživk in cest«. Glavni namen projekta je, da najprej preko dialoga z različnimi sorodnimi organizacijami pripomoremo k boljšemu razumevanju problematike varstva dvoživk v prometu v Sloveniji, nato pa poskusimo skupaj prepoznati še glavne spremembe, ki so potrebne za izboljšanje stanja na tem področju. Da bi projekt zadostil svojemu cilju, smo organizirali enodnevni posvet, ki je potekal na svetovni dan živali, 4. oktobra, v Ljubljani. K sodelovanju smo povabili posameznike in različne organizacije ter ustanove, ki so v preteklosti delovali na tem področju. Našemu povabilu so se s predavanji odzvali predstavniki Krajinškega parka Ljubljansko barje, Javnega zavoda Kozjanski park, Zavoda za varstvo narave OE Novo mesto, Krajinškega parka Goričko ter akcij prenašanja dvoživk pri ribniku Šinkov turn in na Radenskem polju. V 15-minutnih predavanjih so predstavili svoje izkušnje s področja problematike dvoživk in cest, prav tako pa so naši člani predstavili društvene akcije prenašanja dvoživk v

Utrinek z delavnice posveta, ki je potekal 4. oktobra v Ljubljani v prostorih ljubljanske študentske organizacije. Na delavnici smo želeli zbrati pripombe in predloge ter identificirati možne rešitve za reševanje problematike dvoživk in cest. (foto: Janja Kosem)

Skupinska slika z večino udeležencev posveta Žabohod! (foto: Janja Kosem)

Navadna krastača (*Bufo bufo*) na cesti v nevarnosti pred kolesi avtomobila. (foto: Miha Krofel)

Ljubljani, Mariboru in Prekmurju. Uvodno predavanje o vrstni pestrosti dvoživk v Sloveniji je pripravila Katja Pobiljšaj (Center za kartografijo favne in flore, Herpetološko društvo – *Societas herpetologica slovenica*). Predavanje je nadgradila s širšo predstavitevijo glavne tematike posveta, zakonodaje s področja varstva dvoživk in analize do sedaj izvedenih varstvenih ukrepov za dvoživke na slovenskih cestah. Gostili smo tudi predstavnico iz avstrijske organizacije Arge NATURSCHUTZ Karino Smole-Wiener, ki je predstavila tridesetletne izkušnje iz delovanja na tem področju na avstrijskem Koroškem in ukrepe, ki bi bili primerni tudi za naše okolje.

V zaključnem delu posveta smo izvedli vodeno delavnico, na kateri smo skupaj z udeleženci zbrali pripombe in pre-

dloge ter identificirali možne rešitve. Pripravili smo osnutek dokumenta z opisom problematike ter že nakazanimi posameznimi predlogi in rešitvami, ki smo ga kot odprto pismo poslali pristojnim inštitucijam ter posredovali v javnost.

Kot eden izmed perečih problemov se je izkazalo tudi slabo vzdrževanje trajnih varovalnih ukrepov, kjer ti že obstajajo, oz. popolna odsotnost njihovega vzdrževanja. Nevzdrževane varovalne ograje preraste rastlinje, ki dvoživkam omogoča, da ograjo preplezajo. Če varovalni ukrepi niso strokovno nameščeni, se lahko zaradi neugodnih vremenskih razmer tudi povsem uničijo, zato menimo, da je pri implementaciji varovalnih ukrepov nujno sodelovanje strokovnjaka za dvoživke z izkušnjami s tega področja. Odgovornost za problem, ki ga

predstavljajo obstoječe ceste, za katere niso na razpolago sistemske rešitve za izvedbo ukrepov na najbolj perečih odsekih, bi po našem mnenju morala prevzeti tako Ministrstvo za infrastrukturo (pristožno za promet) kot Ministrstvo za okolje in prostor (pristožno za varstvo zavarovanih živalskih vrst). Trenutno se ob rekonstrukcijah cest ukrepi za dvoživke predpišejo le v primeru, ko je potrebno naravovarstveno soglasje.

Da bo prišlo do učinkovitega reševanja problematike s strani pristojnih inštitucij, bomo potrebovali tudi strogo implementacijo zakonskih podlag. Pristojne inštitucije pozivamo k uvedbi trajnih varovalnih ukrepov za dvoživke na že obstoječih cestah in predlagamo, da se varstvo dvoživk vključi v redno upravljanje in vzdrževanje cest. S tehnične plati so varstveni ukrepi lahko zelo različni. Pristop k reševanju problematike prometa in dvoživk mora biti individualen, torej je treba vsak posamezen primer posebej preučiti in šele nato oceniti, kateri od možnih varstvenih ukrepov bi bil za rešitev konkretne situacije najbolj ustrezen. Možnosti je več: (1) postavitve stalnih varovalnih ograj in izgradnja podhodov (trajna in najbolj zaželena rešitev), (2) postavitve začasnih ograj v času selitev in prenašanje osebkov čez cesto ter (3) opozorilni in preventivni ukrepi, kot sta postavljanje opozorilnih tabel in informiranje voznikov.

Prav tako bi pristojne državne inštitucije morale bolj sodelovati pri pomoči lokalnim pobudam prenašanja dvoživk. Trenutno se te pobude financirajo s strani lokalnih skupnosti, in ker temeljijo predvsem na prostovoljnem delu, država niti ne opazi stroškov takšnih začasnih ukrepov, ki imajo za varovanje določenih populacij dvoživk velik pomen. Pomoč lokalnim pobudam bi lahko pristojne inštitucije zagotovile z dobavo začasnih ograj za dvoživke in drugega potrebnega materiala ter z nudenjem logistične in strokovne podpore prostovoljcem pri izvajanju akcij.

Na koncu smo ugotovili še, da bi bilo smiselno, da bi se različne lokalne pobude med sabo še bolj povezovale ter delile informacije in izkušnje. Tako upamo, da je bil Žabohod! le začetek še tesnejšega sodelovanja in da bo obrodil sadove, ki bodo pomagali dvoživkam pri njihovi selitvi čez nevarne cestne odseke. ☘